حرمين

رئاسة الشؤون الدينية
بالمسجد الحرام والمسجد النبوي

دَفْنُ المَوتَى فِي المَسَاجِدِ | ديفهي | ދިވެހި

މިސްކިތްތަކުގައި މައްޔިތުން ވަޅުލުން

ލިޔުއްވީ: ސަމާހަތުލް-ޝައިޚު:
އަބްދުލް އަޒީޒު ބިން އަބްދުﷲ ބިން ބާޒު

دَفْنُ المَوتَى فِي المَسَاجِدِ

މިސްކިތްތަކުގައި މައްޔިތުން ވަޅުލުން

لِسَمَاحَةِ الشَّيْخِ العَلَّامَةِ
عَبْدِ العَزِيزِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ بَازٍ
رَحِمَهُ اللهُ

ލިޔުއްވީ: ސަމާޙަތުއް-ޝައިޚު:
ޢަބްދުލް ޢަޒީޒު ބްނު ޢަބްދު الله ބްނު ބާޒު

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

އެގާރަވަނަ ރިސާލާ:

މިސްކިތްތަކުގައި މައްޔިތުން ވަޅުލުން

الله ގެ އިސްމުފުޅުން ފަށަމެވެ. އަދި އެކަލާނގެއަށް ޝުކުރު ހައްޤެވެ. ޞަލަވާތާއި ސަލާމްކުރީ الله ގެ ރަސޫލާއަށެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ އާލުންނާއި، އެކަލޭގެފާނުގެ ތެދުމަގުން ހިދާޔަތު ލިބިގަތް ބަޔަކަށެވެ. އެއަށްފަހު ދަންނައެވެ:

ފަހެ ހިޖުރީ ތާރީޚުން 17 / 4 / 1415 ގައި ބާރުކޮށްފައިވާ (ސޫދާނުގެ ނޫހެއްކަމުގައިވާ) "އަލްޚުރްޠޫމު" ނޫސް އަހަރެން ބަލައިލީމެވެ. ދެން އަހަރެންނަށް ފެނުނީ: އުންމު ދުރްމާން ސަހަރުގައި ހުންނަ އެމީހުންގެ މިސްކިތް ތެރޭގައި، ސައްޔިދު މުޙައްމަދު އަލްޙަސަން އަލްމީރްޣަނީ އޭނާގެ ބައްޕާގެ [illegible] ކައިރީގައި ވަޅުލިކަމުގެ ބަޔާނާއި ފޮޓޯޖަހާފައިވާނެވެ...އއ

މުސްލިމުންނަށް ނަޞޭހަތްތެރިވުމާއި، މަޞްލަޙަތަށް [illegible] الله ތަޢާލާ [illegible]؛ މިސްކިތްތަކުގައި މީހުން ވަޅުލުން ހުއްދަވެގެން ނުވާކަން ސަމާލުކަމަށް ގެންނަން އަހަރެން ބޭނުންވަމެވެ. ޢިއްލަތަކީ، އެއީ ޝިރުކަށް މަގުފަހި ކުރާ ވަސީލަތްތަކުގެ ތެރެއިން ކަމަށްވާތީއެވެ. އަދި އެއީ، الله އާ [illegible] މައްޗަށް ޔަހޫދީންނާއި ނަޞާރާއިން [illegible] [illegible]، އަދި އެކަލާނގެ ރަސޫލާ ﷺ ވެސް

އެމީހުންނަށް ލަޢުނަތްލެއްވި، އެމީހުންގެ ޢަމަލުތަކަށްވާ ކަމުގައެވެ. އެއީ ދެ ބަލިމަރުގައި، ޢާއިޝާ رضي الله عنهاގެ އަރިހުން ރިވާވެގެންވާ ގޮތަށެވެ. ނަބިއްޔާ ﷺ ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ:

«لَعَنَ اللَّهُ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى، اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ».

“ޔަހޫދީންނާއި ނަޞާރާއިންނަށް الله ލަޢުނަތް ލައްވާށިއެވެ. އެއުރެންގެ ނަބިއްޔުންގެ ޤަބުރުތައް މިސްކިތްތަކެއްގެ ގޮތުގައި އެއުރެން ހިފިއެވެ.” އަދި ބުޚާރީ މުސްލިމުގައި، ޖުންދުބް ބިން ޢަބްދި الله ގެ އަރިހުން، ނަބިއްޔާ ﷺ ޙަދީޘްކުރެއްވިކަމަށް އައިސްފައިވެއެވެ:

«أَلَا وَإِنَّ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ كَانُوا يَتَّخِذُونَ قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ وَصَالِحِيهِمْ مَسَاجِدَ، أَلَا فَلَا تَتَّخِذُوا الْقُبُورَ مَسَاجِدَ؛ فَإِنِّي أَنْهَاكُمْ عَنْ ذَلِكَ».

“ދަންނާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުރިން އިސްވެރިޔަ މީހުން، އެއުރެންގެ ނަބިއްޔުންނާއި ޞާލިޙުންގެ ޤަބުރުތަކަކީ މިސްކިތްތަކެއް ކަމުގައި ހަދައި އުޅުނެވެ. ދަންނާށެވެ! ފަހެ ތިޔަބައިމީހުން ޤަބުރުތައް މިސްކިތްތަކެއްގެ ގޮތުގައި ނުހަދާހުރިކަމެވެ. ފަހެ ތިމަންކަލޭގެފާނު ތިޔަބައިމީހުންނަށް އެކަން ނަހީކުރައްވަމެވެ.” މި މާނައިގައިވާ ޙަދީޘެއް ރިވާވެގެންވެއެވެ.

އެހެންކަމުން ކޮންމެ ތަނެއްގައިވާ މުސްލިމުންނަށް -ސަރުކާރުތަކާއި ޢައިއްމަތުންގެ މައްޗަށްވެސް- ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ الله އަށް ބިރުވެތިވުމާއި، އެކަމުގެ ނުރައްކާތެރިކަން ރަނގަޅަށް ދެނެގަތުން، އެމީހުންގެ ތެރެއިން މަތީގައި މީހުން މިސްކިތްތަކާ ބެހޭގޮތުން ވަކިކުރުމެވެ. އެއީ ނަބިއްޔާ ﷺ އާދަ

އެކަލޭގެފާނުގެ އަނބިކަނބަލުން رضي الله عنهم ވެސް ދާއިމުން، މިސްކިތްތަކުގެ ބޭރުގައި ފަސްދާނުލައްވަމުން ގެންދެވިގޮތެވެ. އަދި އެބޭކަލުންނަށް އިޙްސާނުތެރިކަމާއި ތަބާވި ބޭކަލުންވެސް މިފަދައިން ކަންތައް ކުރައްވި ގޮތެވެ.

ދަންނަވާ ނަބިއްޔާ ﷺ އާއި އެކަލޭގެފާނުގެ ދެ ޞަޙާބީންކަމުގައިވާ އަބޫބަކުރު އަދި ޢުމަރު رضي الله عنهما ގެ ޤަބުރުކޮޅުވަނީ އެކަލޭގެފާނު ﷺ ގެ މިސްކިތްކޮޅުގައި ވުން ދަފްނުކުރައްވާ! ވަކަ މިސްކިތުގައި މައްޔިތުން ވަޅުލާކަން އެހެން ހުއްޖަތެއް ނުވެއެވެ. އެހެނީ ނަބިއްޔާ ﷺ ފަސްދާނުލެއްވުނީ އެކަލޭގެފާނުގެ ގޭކޮޅުގައެވެ. އެއީ ޢާއިޝާ رضي الله عنها ގެ ގޭކޮޅެވެ. ދެން އެކަލޭގެފާނުގެ ދެ ޞަޙާބީން އެކަލޭގެފާނާއެކު ފަސްދާނުލެއްވުނެވެ. ދެން ހިޖުރައިން ފުރަތަމަ ސަތޭކައިގެ ފުރުޞަތުގައި އަލްވަލީދު ބިން ޢަބްދުލް މަލިކު، މިސްކިތުނަބަވީ ބޮޑުކުރެއްވުމަށް ތަނަވަސްކުރިއިރު؛ މިސްކިތްތެރެއަށް (ޢާއިޝާމަނިކުފާނުގެ) ކޮޓަރިކޮޅުވެސް ވަދެއްޖެއެވެ. އިތުރަށް އަޅުގަނޑުމެން އެކަމަކުން ޢާލިމުން އިންކާރުކުރައްވާފައެވެ. ނަމަވެސް އާނާ ދަލީލާ އާއި ސަބަބުން ގާތަ ތަނަވަސްކުރައްވަމުން ހުރި ގޮތަށް ޚިލާފު ނުކުރައްވާނެއެވެ، އަދި އެކަންތައް އެކަށީގެންވާ އޮޅުމެއްނެތި ސާފުކޮށްދެއްވާ ކަމަކަށެވެ.

އެއިން ކޮންމެ މުސްލިމަކަށް ސާފުވެގެންދާނީ: އެކަލޭގެފާނު ﷺ އާއި އެކަލޭގެފާނުގެ ދެ ޞަޙާބީން رضي الله عنهما މިސްކިތުގެ ބޭރުގައި ފަސްދާނު ނުލައްވާތީ. އަދި މިސްކިތުގެ ތަނަވަސްކުރުމުގެ

ސަބަބުން އެބޭކަލުންގެ ޤަބުރުކޮޅުތައް މިސްކިތް ތެރެއަށް ވެއްދުމަކީ މިސްކިތުގައި މީހުން ވަޅުލުން ހުއްދަވެގެންވާކަމަށް ޙުއްޖަތް ނެގޭނެ ކަމެއް ނޫންކަމެވެ. އެހެނީ އެބޭކަލުން ފަސްދާނުލެވިގެންވީ މިސްކިތުގައެއް ނޫނެވެ. އެކަމަކު އެބޭކަލުންވީ އެކަލޭގެފާނު عليه الصلاة والسلام ގެ ގެކޮޅުގައެވެ. އަދި އަލްވަލީދު އެ ކުރި ކަންތަކަކީ އެކަމުގައި އެއްވެސް މީހަކަށް ޙުއްޖަތަކަށް ނެގޭނެ ކަމެއް ނޫނެވެ. ޙުއްޖަތްވަނީ ހަމައެކަނި ޤުރްއާނާއި ސުންނަތާއި، އުއްމަތުގެ ސަލަފުންގެ އިޖްމާޢުގައެވެ. ﷲ އެބޭކަލުންނަށް ރުއްސަވާށިއެވެ. އަދި އަހަރެމެން އެބޭކަލުންނަށް އިޙްސާންތެރިކަމާއެކު ތަބާވި މީހުންގެ ތެރެއިން ހައްދަވާށިއެވެ!

ނަޞޭޙަތްތެރިވުމަށްޓަކައި، އަދި ޢިލްމާ ހަދިޔާކުރުމަށްޓަކައި މި ރިސާލާ ލިޔުއްވީ: ހިޖުރައިން 14 / 5 / 1415 ގައެވެ.
ތަމުލީހިޝަން އަދަހަނި ﷲ ގެ ބަރަސްދަރަމުންނެވެ.

وصلى الله وسلم على نبينا محمد، وآله وصحبه، وأتباعهم بإحسان.

***

dv397v4.0 - 17/08/2026

رئاسة الشؤون الدينية
بالمسجد الحرام والمسجد النبوي

رسالة الحرمين

Message of The Two Holy Mosques

Guidance content for the visitors of the Holy Mosque and
the Prophet's Mosque in languages.